

Nr 29.*Konstitutionsutskottets betänkande med förslag till vissa ändringar i riksdagsordningen.*

Uti en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr I: 329, av herr *Holmbäck* hemställes, »att riksdagen ville till vidare grundlagsenlig behandling såsom vilande antaga förslag avseende att minska den forcering som nu äger rum i riksdagsarbetet vid slutet av riksdagens vårsessioner samt att konstitutionsutskottet måtte utarbeta härför erforderlig grundlagstext».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

I samband med behandlingen av förevarande motion har utskottet till prövning upptagit frågan om viss förlängning av tiden för väckande av motion i anledning av proposition, som uppskjutits till höstsession.

I. *Vårsessionens avslutande.* Enligt den revision av riksdagens arbetsformer, som genomfördes år 1949, är riksdagens sessionstid normalt uppdelad på en vår- och en höstsession, av vilka den senare icke är obligatorisk. Enligt § 2 riksdagsordningen skall riksdagens vårsession avslutas senast den 31 maj; dock att riksdagen, därest behandlingen av framlagda ärenden bedömes kunna avslutas senast den 15 juni, må, efter hörande av talmanskonferensen, besluta att sessionen skall pågå till och med sistnämnda dag. Har riksdagen enligt § 58 riksdagsordningen till höstsession uppskjutit behandlingen av framlagda ärenden, skola talmännen kalla riksdagen till höstsession med början å dag efter den 15 oktober, som prövas lämplig. Enligt den sist nämnda paragrafen må nämligen kamrarna genom sammanstående beslut till annan session eller, därest icke ordinarie val till andra kammaren dessförinnan förrättas, till nästföljande riksdag uppskjuta behandlingen av proposition eller motion, som ej berör riksstaten. Ytterligare uppskov må beslutas; dock att ärendet skall avgöras senast under nästföljande riksdag. Uppskov kan beslutas på framställning av vederbörande utskott, som har att i frågan inhämta yttrande från talmanskonferensen; kamrarna likväl obetaget att vid prövningen av utskottets utlåtande i ärendet besluta uppskov enligt vad i det föregående sagts.

Förslag om uppmjukning av bestämmelserna om vårsessionens avslutande framlades i motion vid 1951 års riksdag (I: 49) av herr *Holmbäck*. Förslaget avsåg bl. a. att föreskriften om vårsessionens avslutande senast den 31 maj respektive senast den 15 juni skulle ersättas med en regel att före visst datum, förslagsvis den 15 maj, utskotten skulle i de ärenden, som remitterats till dem, avlämna utlåtande eller framställning om uppskov. Där-

est behandlingen av framlagda ärenden icke syntes föranleda höstsession, borde riksdagen, enligt motionärens förslag, kunna besluta, att tidpunkten för avlämnande av utskottsutlåtande eller framställning om uppskov till nästa års riksdag bestämdes till den 1 juni. Motionären hemställde, att riksdagen ville såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga ändringar i riksdagsordningen i enlighet med vad i motionen föreslagits.

I sitt utlåtande över motionen (nr 23) anförde konstitutionsutskottet, att det delade den i motionen framförda uppfattningen att den forcering av kammararbetet, som ägde rum under vårsessionens sista veckor, icke vore önskvärd. Utskottet framhöll vidare, att motionären anvisat en väg till lösning av frågan men att också andra möjligheter funnes att minska denna forcering och även blivit föremål för överväganden inom utskottet. Enligt utskottets uppfattning syntes emellertid ett bedömande av sättet, på vilket frågan lämpligen borde lösas, ej böra äga rum förrän ytterligare erfarenheter vunnits av den omorganisation av riksdagens arbetsformer, som genomförts år 1949. Utskottet ansåg sig därför icke då kunna tillstyrka ett reglerande av vårsessionens längd efter de riktlinjer, som föreslagits. Utskottets hemställan bifölls av kamrarna.

I anledning av den nu till behandling föreliggande motionen får utskottet ånyo understryka, att den forcering av riksdagsarbetet, som äger rum vid slutet av vårsessionerna, icke är önskvärd. De erfarenheter, som vunnits under de år de nya arbetsformerna tillämpats, utvisa, att det icke låter sig göra att nämnvärt minska denna forcering, därest nu gällande stadganden om bestämd slutdag bibehållas. Dessa föreskrifter medföra vidare, att kamrarna under vårsessionens sista dagar i realiteten betagas möjligheten att återremittera ärenden till utskott samt att fatta skiljaktiga beslut i frågor som kunna föranleda sammanjämkning och gemensam votering. Härtill kommer den möjlighet till obstruktion, som nuvarande bestämmelser om bestämd slutdag öppna. Utskottet har därför ansett sig nu böra framlägga förslag om att riksdagen såsom vilande antager grundlagsändringar, innebärande en viss uppmjukning av gällande bestämmelser om vårsessionens avslutande.

I nära anslutning till nu gällande ordning bör förslaget enligt utskottets uppfattning så utformas, att vårsessionen även i fortsättningen kommer att pågå normalt till omkring den 1 juni och undantagsvis till omkring den 15 juni. Härvid bör den nuvarande regeln i § 2 riksdagsordningen, att riksdagens vårsession skall avslutas senast den 31 maj respektive den 15 juni, utgå. I dess ställe böra införas *dels* en allmän föreskrift om att vårsessionen skall pågå till dess att riksdagen slutbehandlat samtliga till utskotts beredning hörande ärenden, vilkas behandling ej uppskjutits, *dels* en hänvisning till § 45 mom. 3 riksdagsordningen, vari intagas bestämmelser angående sista dagen för anmälan i kamrarna av utskotts yttrande. Förslagets huvudsakliga innebörd är alltså att gällande föreskrifter om vårsessionens avslutande å viss dag ersättas av tidsbestämningar för utskottsarbetets bedrivande.

Med anledning av vad sålunda anförts har det nuvarande stadgandet i § 45 mom. 3 om utskottens skyldighet att skyndsamt avgiva på dem ankommande yttranden kompletterats med följande regler: Har riksdagen före den 20 maj beslutat att jämlikt § 58 riksdagsordningen till höstsession uppskjuta proposition eller motion, bör utskott ej få avgiva något på detsamma ankommande yttrande senare än att detta kan anmälas i kamrarna den 28 maj; har riksdagen icke före förstnämnda dag fattat ett eller flera sådana uppskovsbeslut, bör ej något på utskott ankommande yttrande få avgivas senare än att det kan anmälas i kamrarna den 12 juni. Konstitutionsutskottet vill i samband härmed framhålla att det normalt bör vara möjligt för riksdagen att i god tid före den 20 maj, med hjälp av talmanskonferensen som arbetsledande organ, överblicka läget och, om så påfordras, fatta beslut om ärendes uppskjutande till höstsession.

Undantag från den föreslagna huvudregeln i § 45 riksdagsordningen om de nyss angivna sista tidpunkterna för anmälan i kamrarna av utskotts yttrande bör emellertid göras för sådana framställningar, som föranledas av kamrarnas beslut i anledning av utskotts yttrande. Härigenom blir det möjligt för utskott att bland annat avgiva betänkande i anledning av återremiss samt angående sammanjämkning och gemensam votering efter de 28 maj respektive den 12 juni; även förslag till riksdagsskrivelser täckas av undantaget. Till den nu berörda regeln i § 45 bör ytterligare fogas ett stadgande om att nyssnämnda tidsbestämmelser ej utgöra hinder för utskott att avgiva yttrande i fråga, som hänvisats till utskottet senare än åtta dagar före den sista gällande dagen för anmälan i kamrarna av utskotts yttrande; på så sätt skall den ordinarie sessionen kunna fortsättas och sålunda omvägen med inkallande av extrasession undvikas, därest i ett exceptionellt läge en brådskande proposition skulle föreläggas riksdagen i slutet av maj respektive början av juni.

I samband med de ändringar och tillägg till §§ 2 och 45 riksdagsordningen, som utskottet alltså föreslår, har utskottet jämväl företagit en formell omarbetning av förstnämnda paragraf i förtydligande syfte; härvid har paragrafens sista stycke uteslutits såsom obehövt och formellt icke tillfredsställande.

II. *Motionstid vid höstsession.* Enligt § 55 mom. 1 riksdagsordningen må motion i anledning av proposition, som uppskjutits till höstsession, väckas sist vid höstsessionens första sammanträde.

Det förhållandet, att den här avsedda motionstiden begränsats till höstsessionens första sammanträde, torde ha betingats av önskemålet att höstsessionens arbete skall kunna igångsättas omedelbart. Bestämmelsen har emellertid så till vida visat sig oläglig som riksdagens ledamöter härigenom stundom icke fått önskvärt tillfälle till inbördes samråd angående väckande av motion. Behovet av sådant samråd skulle, utan märkbar försening av utskottsarbetet, kunna tillgodoses, därest tiden för väckande av motion utsträcktes till att omfatta även höstsessionens andra dag. Utskottet föreslår

därför en sådan ändring av § 55 mom. 1 riksdagsordningen, att motion, som föranledes av proposition, vilken uppskjutits till höstsession, må väckas sist dagen efter höstsessionens början.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I) att riksdagen, i anledning av motionen I: 329, såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga följande

F ö r s l a g

till

ändrad lydelse av § 2 och § 45 mom. 3 riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 2.

Riksdagen *skall*, i kraft av rikets regeringsform och utan särskild kallelse, *sammanträda* varje år den 10 januari eller, om helgdag då inträffar, dagen därefter; Konungen dock obetaget att, *då Han så nödigt finner*, sammankalla riksdagen till tidigare dag.

Riksdagens vårsession *avslutas senast den 31 maj; dock att riksdagen, därest behandling av framlagda ärenden bedömes kunna avslutas senast den 15 juni, må, efter hörande av den i 50 § omförmälda talmanskonferens, besluta att sessionen skall pågå till och med sistnämnda dag.* Har riksdagen *enligt 58 § till höstsession uppskjutit* behandlingen av framlagda ärenden, skola talmännen kalla riksdagen till höstsession med början å

§ 2.

Riksdagen *börjar*, i kraft av rikets regeringsform och utan särskild kallelse, varje år den 10 januari eller, om helgdag då inträffar, dagen därefter *samt* är avslutad den 31 december. Konungen *vare* dock obetaget att sammankalla riksdagen till tidigare dag *i januari än nyss sagts samt att, om synnerliga skäl därtill äro, med motsvarande förlängning av utlöpan- de valperiod uppskjuta riksdagens avslutning, vilken då skall äga rum senast dagen före nästföljande riksdags början.*

Riksdagen sammanträder till en eller flera sessioner.

Riksdagens vårsession *börjar å dag i januari, som i första stycket sägs, och pågår till dess att riksdagen slutbehandlat samtliga till utskotts be- redning hörande ärenden, vilkas be- handling ej jämlikt 58 § uppskjutits till annan session eller till nästföljan- de riksdag. Om utskottens skyldighet under vårsession att inom viss tid av- giva på dem ankommande yttranden stadgas i 45 § 3 mom. andra stycket.*

Har riksdagen till höstsession upp-

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

dag efter den 15 oktober, som prövas lämplig; och skall sessionen därefter pågå så länge det finnes erforderligt. Riksdagen är avslutad den 31 december; dock må Konungen, då synnerliga skäl därtill äro, med motsvarande förlängning av utlöpande valperiod, besluta att uppskjuta riksdagens avslutning, vilken skall äga rum senast dagen före nästföljande riksdags början.

Konungen må ock under tid, då session eljest icke pågår, om Han så nödigt finner, inkalla riksdagen till extra session.

Under samma tid må ock sextiofem ledamöter av första kammaren eller etthundra ledamöter av andra kammaren begära riksdagens inkallande till extra session; i vilket fall särskilt skäl för framställningen skall uppgivas och kallelsen utfärdas senast till tjugonde dagen efter det begäran framställdes.

Om sammankallande av riksdagen i vissa särskilda fall gäller vad i regeringsformens 91, 92, 93, 94 och 108 §§ finnes därom stadgat.

§ 45.

3. Utskotten böra, så fort sig göra låter, avgiva de yttranden, som på dem ankomma.

skjutit behandlingen av framlagda ärenden, skola talmännen kalla riksdagen till höstsession med början å dag efter den 15 oktober, som prövas lämplig; och skall sessionen därefter pågå så länge det finnes erforderligt.

Konungen må under tid, då session eljest icke pågår, om Han så nödigt finner, inkalla riksdagen till extra session.

Under samma tid må ock sextiofem ledamöter av första kammaren eller etthundra ledamöter av andra kammaren begära riksdagens inkallande till extra session; i vilket fall särskilt skäl för framställningen skall uppgivas och kallelsen utfärdas senast till tjugonde dagen efter det begäran framställdes.

§ 45.

3. Utskotten böra, så fort sig göra låter, avgiva de yttranden, som på dem ankomma.

Under vårsession gäller därjämte följande: Har riksdagen före den 20 maj beslutat att jämlikt 58 § till höstsession uppskjuta behandlingen av proposition eller motion, må ej något på utskott ankommande yttrande avgivas senare än att det kan den 28 maj i kamrarna anmälas; har riksdagen icke före förstnämnda dag fat-

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

tat sådant uppskottsbeslut, må ej något på utskott ankommande yttrande avgivas senare än att det kan den 12 juni i kamrarna anmälas. Vad nu sagts utgör ej hinder för utskott att avgiva framställning, som föranledes av kamrarnas beslut i anledning av utskotts yttrande, eller att avgiva yttrande i fråga, som till utskottet hänvisats senare än åtta dagar före den sista eljest gällande dagen för anmälan av utskotts yttrande.

II) att riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga följande

F ö r s l a g

till

ändrad lydelse av § 55 mom. 1 riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 55.

1. Motion må — — — till handa.
Motion, som — — — till handa.

Har behandlingen av proposition uppskjutits till höstsession, må motion, som föranledes av propositionen, väckas sist *vid höstsessionens första sammanträde*.

Vad i — — — delgives kammaren.
I frågor, — — — session pågår.

Motion bör — — — beskaffenhet sammanföras.

§ 55.

1. Motion må — — — till handa.
Motion, som — — — till handa.

Har behandlingen av proposition uppskjutits till höstsession, må motion, som föranledes av propositionen, väckas sist *dagen efter höstsessionens början*.

Vad i — — — delgives kammaren.
I frågor, — — — session pågår.

Motion bör — — — beskaffenhet sammanföras.

Stockholm den 20 maj 1952.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Karl August Johanson*, Herlitz, Lindén, Hällgren, Fritiof Karlsson, Lundgren*, Thun, Georg Pettersson och Hansson; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Fast*, Norén*, Swedberg, Spångberg, Jonsson i Haverö*, Nordkvist, Hammar och Håstad*.

* Ej närvarande vid justeringen.